

Učiteljski Tovariš

Finanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in tisk: Ljubljana, Praničnikova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pism ne sprejemamo. Izhajajo vsak četrtrek. Narodna letna
60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, c. a. ek. posebe. Pošt. šek. rač. 11.797. Telefon 3112

O uspehu šolskega radia.

V 2. številki »Narodne Prosveite« je izšel članek S. Prvanovića: »Šolski radio u inostranstvu i kod nas«. V članku navaja pisec tudi pregled šolskega radia v tujih državah, ki je pa že znan iz knjižice Šolski radio, ki jo je spisal prof. Niko Kuret. Prinašamo le uvod članka in mnenje pisca o našem šolskem radiu v naslednjem:

»Radio kot kulturno pridobitev večkrat primerjajo z Gutenbergovim izumom tiskarstva. Pedagogika, ki pa prav sedaj išče nova pota svojega delovanja, ni prezrla te pridobitve in jo je začela uporabljati v svoje svrhe.

Vsled tega opažamo v zadnjem času vse večji interes pedagoških krogov za radio in vedno večje eksperimentiranje z njim. Prvi poskusi so dovedli do zadovoljivih uspehov in zato se sedaj v večini držav deluje na tem, da pride radio v šolo in to ne samo kot navadno pomožno učilo, marveč kot važen vzgojni in učni faktor.

V Jugoslaviji. Poleg učiteljske radio-sekcije v Beogradu, ki ima uvedene od marca 1931 šolske oddaje za učence osnov. šol in to literarne sestavke in koncerte (v zadnjem času se uvajajo tudi stvarna predavanja iz posameznih predmetov), je bil ustanovljen in je začel s šolskimi oddajami 3. novembra 1931. tudi šolski radio za Dravsko banovino v Ljubljani. To je šolski radio v besede pravega pomena.

Njegov odbor je sestavljen iz vseh kategorij učiteljstva in zato bo služil šolski radio ne samo osnovnim, marveč tudi meščanskim, srednjim in strokovnim šolam. Poleg tega se bodo oddajala tudi predavanja za kmetijske in gospodinske, obrtne in trgovske nadaljevalne šole. Misli se s pomočjo šolskega radia izboljšati splošno narodno izobrazovanje in pospešiti ljudske univerze. Poleg tega se misli v bodoče prirediti mesečna predavanja za učiteljstvo in to pedagoška in šolskoupisna, obenem obveščati učiteljstvo o pedagoški literaturi.

Šolski radio za Dravsko banovino se trudi, da postane sestavni del šolskega po-

uka (na vseh stopnjah) in njega aktiven faktor in zato so predavanja prilagojena posameznim šolskim stopnjam. Oddaje se vrše ob torkih in petkih ob 11. uri 30 min.

Končno je treba pripomniti, da je v Ljubljani izvoljen poseben odbor, ki vodi radiooddaje iz kmetijstva in kmetijskega gospodarstva.

Ako primerjamo vse to, kar smo povedali, uvidimo takoj, da tako široke, razumne in pedagoške uporabe radia, kot jo ima šolski radio v Dravski banovini, ki je tako rekoč ustanova od včeraj, ne najdemo v nobeni drugi državi. Zato se moremo mi s tamošnjimi našimi tovariši in ostalimi prosvetnimi in kulturnimi delavci ponašati. Zeleti je le, da gre Beograd in vse ostale banovine po istem potu, ker šolski radio s pomočjo ostalih sredstev bo precej pospešil izvedbo sistematične državljanske, nacionalne, gospodarske, socialne in higienske vzgoje našega naroda.

Šolski radio v Dravski banovini je res šel v razvoj, a odsek, ki mu je bila poverjena naloga, da vodi to važno ustanovo, se je resno oprijel svojega dela, zavedajoč se velevažnega vzgojnega in poučnega pomena te institucije. Mnogo je težko, kajti vsak začetek je težak, a naš odsek skuša premostiti vse ovire in da je na pravi poti, pričja priznanje S. Prvanovića v »Narodni Prosveiti«. Skušalo se bo dvigniti šolski radio res na višek in če ne bo večjih ovir, upamo, da bo uspeh siguran in bo odgovarjal gornjemu priznanju.

Ako pa hočemo res povzdigniti šolski radio, dvigniti njegov pomen in zagurati uspeh, tedaj je dolžnost nas vseh, da skrbimo, da se širi smisel za to velevažno ustanovo, kajti dobro vodstvo in izbrana predavanja še ne pomenjajo uspeha. Ta bo viden šele tedaj, ko bo imela ogromna večina naših šol svoje aparate, ki bodo služili v prosoh šolstva in narodne prosvete, v povzdigo narodne in državne zavesti med širšimi plastmi našega naroda.

Šolska vprašanja na drugem zasedanju banovinskega sveta.

Po zaključku razprave o proračunu kmetijskega oddelka je g. ban otvoril razpravo o prosvetnem oddelku in dal besedo inspektorju Kotniku in nadzorniku Rapetu, ki sta poročala o srednjem in meščanskem šolstvu ter o ljudskem šolstvu ter šolskem odboru.

POROČILO O STANJU NAŠEGA ŠOLSTVA. Srednje šole.

V šolskem letu 1931/32. ima banovina 12 državnih srednjih šol; od teh sta dve klasični gimnaziji, 10 je realnih gimnazij. Realni razredi (5—8) se vzdržujejo kot paralelke na 1. realni gimnaziji v Ljubljani in na realni gimnaziji v Mariboru. Vse te srednje šole so popolne (z 8 razredi) izjemno realne gimnazije v Murski Soboti, 1 je štirirazredna. Na vseh, izjemno 1. in 11. realne gimnazije v Ljubljani, se vzgaja moška in ženska mladina. Nedrjavne srednje šole so 3. Škofijska klasična gimnazija v St. Vidu in mestna ženska realna gimnazija v Ljubljani sta popolni in imata pravico javnosti, zasebna ženska realna gimnazija uršulink v Ljubljani pa ima 3 razrede ter ima pravico javnosti za prva dva razreda.

Na državnih srednjih šolah je vpisanih v 188 oddelkih 5653 učencev in 2098 učenk. skupno 7751. Porast napram lanskemu letu znaša 481 učencev(nk) in 7 oddelkov. Radi varčevanja so se dovolile vzporednice le v najnujnejših primerih tako da pride v banovini povprečno 41,2% učencev(nk) na en oddelk. Na 3 ndrjavnih srednjih šolah je v 29 oddelkih 361 učencev in 787 učenk, skupno 1148: 1 oddelk in 6 učencev je več kot lani, dasi je odpadel samoupravni 5. razred realne gimnazije v Murski Soboti radi premalega števila učencev.

Na vseh 15 rednih šolah v banovini je v 103 razredih z 217 oddelki 6014 učencev in 2885 učenk, skupno 8899.

Učelnice nedostaja v Ljubljani, ker je na II. in III. realni gimnaziji za 9 oddelkov pouk le za popoldne in v Mariboru, kjer se poučuje 10 oddelkov le pop. od 9 na realni gimnaziji.

Za III. realno gimnazijo v Ljubljani je nujno potrebna zgraditev poslopja, v Mariboru pa je potrebna ženska realna gimnazija in poslopje za njo.

Manjkajoče število učiteljstva je bilo med prvim polletjem na srednjih šolah deloma postavljeno. Učiteljstvo je že močno obremenjeno: pouk je že nekoliko reduciran na realnih gimnazijah v Mariboru in v Celju.

Učiteljske šole.

Na štirih petrazrednih državnih učiteljskih šolah, 2 sta moški, 2 ženski, je v 28

oddelkih 399 učencev in 640 učenk, skupaj 1039 učencev. Učencev je 29, 10 manj kot lani. Na treh zasebnih ženskih učiteljskih šolah je vpisanih v 10 oddelkih 273 učenk (23 manj kot lani). Ker se zasebni učiteljski šoli v Ljubljani in Škofji Loki glede razredov izpolnjujeta v eno, imamo dejansko skupno 6 popolnih učiteljskih šol, kjer se poučuje v 30 razredih z 38 oddelki 399 gojencev in 913 gojenk.

Učiteljstva je dovolj z izjemo za risanje in petje na državnih učiteljskih šolah v Mariboru. Učiteljstvo zasebnih učiteljskih šol je pretežno usposobljeno le za pouk na meščanskih šolah.

Meščanske šole.

Meščanskih šol imamo državnih 31; 4 deške in 5 dekliških, ostale mešane. Od teh je 28 popolnih s 4 razredi, 3 se izpolnjujejo postopoma (v Senovem sta 2 razreda, v Novem mestu in Zg. Šiški pa 3 razredi).

Poleg navedenih imamo še novo ustanovljeno mešano meščansko šolo v Škofji Loki, ki pa radi gospodarske krize še ni pričela s poukom.

Na državnih meščanskih šolah je letos v 161 oddelkih 2515 dečkov in 2678 deklic, skupno 5193. Porast napram lanskemu letu znaša 316 učencev in 219 učenk ter 8 oddelkov.

Na 9 zasebnih meščanskih šolah je v 36 oddelkih 1255 učenk (38 več in 1 oddelk manj kot lani). Notranja meščanska šola uršulink v Ljubljani se postopoma popuša in ima letos še 4. razred.

Na vseh 40 meščanskih šolah je 6448 učencev in učenk, 573 več kot lani. Meščanske šole izkazujejo tedaj s tekočim šolskim letom razveseljiv porast frekvence. Ker so dobile medtem z uveljavitvijo zakona o meščanskih šolah (5. dec. 1931) zakonito podlagu in jim je v zakonu priznana veljavnost nižje srednje šole, je upati, da bodo v prihodnjem šolskem letu še izdatno povečale frekvenco in zmanjšale naval na srednje šole.

Učiteljstva na meščanskih šolah dokaj primanjkuje. Učiteljstvo je deloma močno obremenjeno s poukom, odnosno je nekaj pouka že reduciranega. Ker 2 leti ne bo učiteljskega naraščanja z višjo pedagoško šolo, se bo moralo v večji meri dodeljevati na meščanske šole učiteljstvo z osnovnih šol.

POROČILO BANOVINSKEGA ŠOLSKEGA ODBORA.

Stanje šolskih poslopij.

Šolskih poslopij, ki bi popolnoma ustrezala predpisom zakona o narodnih šolah, kakor tudi zakona o zaščiti šolske mladine v higienskem pogledu, je v Dravski banovini

še malo. Posebno primanjkuje učnih sob in stanovanj za učiteljstvo, kar dokazujejo zbrani podatki. V banovini je 840 šol s 133.277 šoloobiskujočimi otroki in odpade na razred povprečno 40 otrok. Za to število šolskih otrok je na razpolago 2554 učnih sob. Primanjkuje torej še 879 učnih sob, ker je 2816 razredov in 617 vzporednic. Prav redke so tedaj šole, na katerih bi število učnih sob zadostovalo. V privatnih poslopijih je nastanjenih še 30 narodnih šol.

Se nepovoljnije je stanje glede naravnih stanovanj učiteljstva. Na šolah je 1330 naravnih stanovanj in primanjkuje 1856 učiteljskih stanovanj. Nad polovico učiteljev nima naravnih stanovanj. Zaradi nezadostnega števila učnih sob in naravnih stanovanj za učiteljstvo je banovinski šolski odbor povsod, kjer so bili dani pogoji, pokrenil preiskrbo učnih sob in stanovanj. V začetku šolskega leta je bilo pričakovati živahnega stavbenega gibanja z zidanjem in prezidavanjem šolskih zgradb. V ta namen so imeli krajevni šolski odbori vse pripravljeno, t. j. odobrene načrte in dovoljena amortizacijska posojila z nabiranimi stavbnimi fondii. Gospodarska kriza z neprilikami na denarnem trgu pa je otežila zidanje onim šolskim občinam, katere so z delom že pričele. Odobrenih amortizacijskih posojil krajevni šolski odbori niso mogli dvigniti v denarnih zavodih, kar jih je oviralo v izpolnjevanju obvez napram podjetnikom. V načelu odobrena posojila so denarni zavodi v posrednih primerih preklicali in s tem šolskim občinam onemogočili zidanje.

V splošnem so navajali vsi prizivni šolskih in upravnih občin proti odločbam sreskih načelstev glede zidanja šol, da je dotok občinskih doklad manjši od plemiranega proračuna. Občine so sicer priznavale nujnost zidanja in prezidavanja šolskih poslopij, vendar se z ozirom na obstoječo nenavadno gospodarsko krizo prosile, za odložitev zidanja na ugodnejši gospodarski čas. Zato se je kljub nujnosti moralo ugoditi prizivom in zidanje kakor tudi prezidavanje odložiti. Vsled nastalega gospodarskega položaja upravnih občin se je iz gospodarskih razlogov naročilo krajevnim šolskim odborom zmanjšanje proračunov za leto 1932., zlasti ukinitve zbiranja stavbnih fondov.

Iz navedenih ozirov je bilo zidanje in prezidavanje šol močno omejeno. V nezmanjšanem obsegu pa so se vršile vse priprave, ki so potrebne za zidanje in prezidavanje šol, da bo vse pripravljeno, ko nastopi ugodnejši gospodarski položaj. Tehnični oddelki kraljevske banske uprave ima v izdelavi načrte in proračune za 80 šol.

Novo šole.

Dogradilo in svojemu namenu se je izročilo v 8 srezih 11 novih šolskih poslopij.

Adaptacije.

Večjih prezidav in dozidav je bilo izvršenih v 7 srezih na 12 šolah tako, da te sedaj povsem ustrezajo svojemu namenu.

Zida se

v 7 srezih 7 novih poslopij, 4 pa se prezidavajo. Za pričetek zidanja imajo vse pripravljeno v 10 srezih za 20 šol. Zidave pa so se morale odložiti vsled pomanjkanja kreditov na ugodnejši čas.

Priprave za zidanje.

V vseh srezih banovine so se izvršili komisijski ogledi in svrhu preskrbe zadostnih in zdravih učnih prostorov. Te komisije so ugotovile, da bo treba v 47 krajih zidati nova poslopja, v 35 pa bo mogoče odpomoči nujnim potrebam s prezidavami in dozidavami že obstoječih poslopij.

Ustanavljanje šol.

V banovini sta se ustanovili 2 novi šoli (Cajnarje-Fikšinci). Ustanovitev 2 pa je bila zavrnjena, ker ni bilo zakonite osnove. Na osnovi čl. 139., točke 14. zakona o narodnih šolah se je izvršilo 17 prešolanj, 9 zavrnilo, največ zaradi bodoče pregrupacije upravnih občin.

Podpore šolam.

Revnejše občine, posebno one, ki imajo visoke naklade in ki so začele zidati in prezidavati šolska poslopja, je kraljevska banska uprava gmotno podprla iz banovinskega proračuna 1931/32. s podporo 478.296,50 Din. Ker je bil banovinski proračun v tej poziciji znatno skrčen, je bilo treba omejiti tudi podporanje šol.

Posestno stanje šol.

Posestno stanje šolskih poslopij in zemljišč v smislu člena 36. in 39. zakona o narodnih šolah še ni urejeno, ker ni pravilnika k zakonu. V srezih bivše ljubljanske oblasti je kataster sicer že sestavljen, treba ga bo še izpopolniti. Neurejenost so lastniške pravice do šolskih nepremičnin v srezih Murska Soba in Dolnja Lendava, ker si iste lastijo cerkvene občine.

Šolska zemljišča.

Vsa šolska zemljišča v Dravski banovini merijo 345 ha 87 a 43 m². Od teh se uporablja 178 ha 84 m² direktno v šolske namene.

Premalo prostora je za sadovnjake, ki bi morali biti pri vseh šolah kot vzorna učila — za pouk iz sadjarstva. Poleg navedenih zemljišč imajo nekatere šole tudi zemljišča, ki ne služijo direktno šolskim namenom. Ta zemljišča merijo 167 ha 2 a in 37 m².

Dohodke od teh zemljišč uživajo v nekaterih krajih na podlagi volil in zapuščenih upravitelji dotičnih šol. V največ primerih pa jih dajejo krajevni šolski odbori (srez Murska Soba in Dolnja Lendava) v najem in izkazujejo najemnino kot dohodek v proračunih.

Šolski vrtovi.

Pri 114 šolah ni šolskih vrtov, 92 šol pa ima šolske vrtove tako majhne, da ne ustrezajo šolsko vrtnarskim namenom. Velikost teh vrtov je od 2 do 3 are. Na 117 šolskih vrtovih ni drevesnic, ker so vrtovi premajhni ali pa imajo za drevesnico neprimerno lego in zemljo.

Prispevki krajevnih šolskih odborov

kr. banske uprave in raznih korporacij za oskrbovanje in izboljšanje šolskih vrtov so znašali v letu 1930. 284.277 Din, te vsote so se porabile v največ primerih za nove ograje, ki so za časa vojne in po vojni skoraj povsod razpadle. Leta 1931. je v proračunih kr. š. odb. določeno za šolske vrtove 413.196 Din. Raznih nagrad od kraljevske banske uprave občin in raznih korporacij je bilo podeljenih v znesku 48.701 Din, in sicer učiteljem 21.800 dinarjev in za vrtove 26.901 Din.

Proračun.

Z ozirom na težko gospodarsko srtnanje občin so se znižale dajatve za narodno šolstvo napram letu 1931. za leto 1932. na Din 5.279.896, to je za 27,60%. To znižanje je bilo potrebno zaradi vsesplošne svetovne gospodarske krize, kar bo vsekakor zadrževalo razvoj narodnega šolstva.

Referat za narodno izobrazbo.

Z odlokom kraljevske banske uprave I. No. 1994-I z dne 25. februarja 1931. se je ustanovil pri prosvetnem oddelku kraljevske banske uprave referat za narodno izobraževanje, v katerega področje spada po zakonu o narodnih šolah v najožjem stiku z banovinskim šolskim odborom evidenca in posebno vodstvo vsega izobraževalnega, organizacijskega in prosvetno-gospodarskega dela družtev in učiteljstva.

Zaradi boljše evidence obstoječih družstvenih in prosvetno-gospodarskih ustanov in da se dobi jasna slika nujnih kulturnih potreb v posameznih šolskih področjih, se je sestavil kataster teh ustanov, ki ga morajo izdelati vsa šolska upravitelstva za svoja področja ter ga sproti izpopolnjevati.

Med tem, ko ima kataster namen ugotoviti ustanove, ki res služijo ljudstvu bodisi na prosvetnem ali prosvetno-gospodarskem polju, je namen podatkov o usposobljenju učiteljstva ugotovitev, katere učne osebe pridejo glede na krajevne potrebe v prvi vrsti v poštev o priliki nameščenja. Da se učiteljstvo usposobi in poglobi v svoje strokovno znanje, so se vršili v Dravski banovini sledeči učiteljski

tečajji:

1. Zadržno-knjigovodstveni tečaj, ki ga je priredila sekcija JUU za Dravsko banovino s pomočjo 15.000 Din subvencije od kraljevske banske uprave.

2. Tečaj za rokotvorni pouk in radio-amaterstvo, ki ga je priredila sekcija JUU za Dravsko banovino s pomočjo 15.000 Din subvencije od kraljevske banske uprave.

3. Teoretično - praktični - pedagoški - pevski tečaj na državnem konservatoriju v Ljubljani se je vršil od 18. junija do 3. avgusta 1931.

4. Pevski tečaj pevskega zbora JUU je imel učiteljski tečaj od 2. do 10. julija 1931. v Ljubljani.

5. Pedagoški tečaj v Mariboru je priredila v avgustu »Pedagoška centrala v Mariboru«. Tečaj je podprla kraljevska banska uprava s podporo 4000 Din.

Razen teh tečajev, ki spadajo v neposredno področje prosvete, so se vršili še naslednji:

1. Uvodni tečaj za kmetijsko-nadaljevalno šolstvo v Mariboru.

2. Dva uvodna gospodinska tečaja v Mariboru.

3. Praktični gospodinski tečaj za gospodinsko nadaljevalno šolstvo v Mali Loki.

4. Kmetijsko-gospodinski tečaj na Krekovi gospodinski šoli v Ljubljani.

5. Dva merkantilna tečaja za obrtno trgovske šole v Ljubljani.

6. Gospodinsko higienski tečaj Podmladka Rdečega križa na Mladiki v Ljubljani.

Podpiranje knjižnih in književnih edicij.

Za izpopolnitev učiteljske izobrazbe je kraljevska banska uprava skrbela s tem da je odkupila za sreske učiteljske knjižnice in šolske knjižnice razne knjige, ki jih je priporočil ožji ban. šol. odbor. V ta namen je dovolila podpore 42.000 Din.

Tudi skrb za mladinske knjižnice se ni zanemarljiva. Podprla so se založništva z odkupom knjig v znesku 17.000 Din.

Za književne edicije in časopise se je izdalo za 42.000 Din podpore. Vodnikova, Mohorjeva in Cankarjeva družba ter Kmetijska matica se je podprla z odkupom primerne števila knjig, ki so se darovale obmejnim krajem, našim izseljencem, strokovne pa kmetstvo in gospodinjstvo nadaljevalnim šolam.

Druge podpore.

Visokošolske štipendije. Prošnje za visokošolske štipendije in podpore so posebno v tekoči poslovni dobi številčno zelo narasle. Zaradi nezadostne postavke v banovinskem proračunu so se upoštevali le najnadarjenejši in najpotrebnejši ter v prvi vrsti dijaki iz višjih letnikov. Podelile so se štipendije in podpore za visokošolce v skupnem znesku 195.000 Din.

Srednješolske štipendije. Podelilo se je 20 dijaških štipendij srednješolcem in 10 učiteljskikom po 3000 Din, skupaj 90.000 Din.

Za dijaške in šolske kuhinje se je podelilo podpore v znesku 89.000 Din.

Božičnice. Za prireditve božične so prejele šole, ki se nahajajo v nacionalno ogroženih krajih, podporo v znesku 39.000 Din.

Sokol kraljevine Jugoslavije. Sokolske župe v Dravski banovini so se podprle z zneskom 375.000 Din.

Kulturna in prosvetna društva. Za razna kulturna in ljudsko-prosvetna društva se je izdalo 90.000 Din. V prvi vrsti so se vpoštevala pri tem ona društva, ki so s svojim delom, predavanji, tečajmi dokazala, da se uspešno udeležujejo med narodom.

Razne podpore. Da se omogoči delo Narodni galeriji v Ljubljani in Muzejskih društev, so se podprla ista v okviru proračuna. Za varstvo zgodovinskih predmetov in starin se je podelilo 40.800 Din in za popravila in zgradbe cerkva, posebno tistih, ki izražajo kak izreden stavbni tip, ali ki hranijo kako zgodovinsko važno fresko, se je izdalo 188.000 dinarjev.

Vojaški grobovi. Započela se je akcija, da prevzamejo šole skrb za varstvo in ureditev vojaških grobov. To ni le iz pietetnega ozira, temveč iz vzgojnega stališča potrebno. Kraljevska banska uprava upa, da se bodo s tem spremenili zanemarjeni deli nekaterih naših pokopališč v cvetlične gaje.

Glasbena kultura. Iz postavke za povzdigo glasbene kulture so se podprla glasbena društva, ki vzdržujejo glasbene šole, z zneskom 64.600 Din.

Intelektualna statistika. Referat za narodno izobraževanje je izvršil intelektualno statistiko, ki je bila odposlana po ministrstvu ligi narodov.

Po tej statistiki je v Dravski banovini 406 javnih knjižnic (ne všteti knjižnic, ki so pododseki društev) s 675.145 knjigami in 117 tisoč 955 čitatelji. Humanih društev je 665 s 97.555 rednimi člani. Imovina teh društev presega vrednost 27.000.000 Din. Od teh društev ima 230 svoje društvene domove v vrednosti okoli 11.000.000 Din.

Splošno prosvetnih društev je 986 s 108 tisoč 839 rednimi člani, vrednost imovine je 19.000.000 Din. Domovi, 95 po številu, so

vredni nad 30.000.000 Din. Gospodarsko-prosvetnih društev je 588 s 153.098 rednimi člani. Njihova imovina se ceni na 6.000.000 Din, 29 domov pa reprezentira vrednost 9.000.000 dinarjev.

BANOVINSKI PRORAČUN.

Lanski proračun je bil za 2.341.842 Din manjši od predloga za l. 1932/33.

Proračunski predlog predvideva:

Dnevne in potni stroški članov banovinskega odbora 35.000 Din, pisarniške potrebe in nagrade za izredna dela 15.000 dinarjev, prispevki za stvarne potrebščine pomožnih šol v Ljubljani in Mariboru 145.000 dinarjev, dotacija za kritje nedostatka dohodkov: a) gluhošolstva v Ljubljani 442.020, b) deško vzgajališče v Ponovičah 420.000, c) zavod za slepe v Kočevju 340.000, potnine po § 39. zakona o banski upravi (direktorske konference, inspekcijska potovanja in nadzorstvo šolskih vrstov) 50.000, podpiranje zgradb in popravil šolskih poslopj: a) podpore za zidanje in prezidavanje šol 2.000.000, b) za ustanovitev fonda 1.000.000, prispevki za izobrazbo učitelstva in učencev: podpore za izobrazbo učitelstva v tečajih 40.000, podpore za šolske in narodne knjižnice 30.000, podpore šolam in humanitarnim ustanovam za revne učence 100.000, odkup in podpore za ped. mlad. knjige itd. 20.000, za telesno vzgojo učencev 50.000, podpora za šolski radio 60.000, podpora za narodno prosveto in predavanja v obmejnih šolskih področjih 40.000, naročnine in podpore za književne edicije in časopise 59.000, podpore za župe Sokola kraljevine Jugoslavije 500.000 Din.

Srednje šole: a) pisarniški in manipulatorni stroški, knjige, učila, pošta 60.380, b) kurjava, razsvetljava, voda, čiščenje itd. 480 tisoč, c) izpopolnitve in popravila šolskega inventarja 60.000, d) vzdrževanje in popravila poslopj 200.000 Din.

Učiteljska: vzdrževanje poslopj in najemina 180.000, meščanske šole, prispevki za stvarne potrebščine 337.757, izredne podpore za srednje in meščanske šole 50.000, honorariji in razne podpore: honorariji za neobvezne predmete na srednjih, učiteljskih in meščanskih šolah 90.000, prispevek društvenemu študijskemu fondu za znanstveno izpopolnjevanje in vseučiliške eksk. 100.000, podpore in štipendije: a) za srednješolce 90.000, b) za visokošolce 200.000, podpore dijaškim kuhinjam, domovom in zadrugam 60.000, podpore muzejskim in zgodovinskim društvom: a) Muzejsko društvo v Ljubljani 30.000, b) Muzejsko društvo v Mariboru 30.000, Muzejsko društvo v Celju 20.000, Muzejsko društvo v Ptuj 20.000 Din, d) Zgodovinsko društvo v Mariboru 40.000, e) Narodna galerija v Ljubljani 100.000 Din.

Odkup umetnin zgodovinskih in umetno-obrtnih predmetov ter starin za javne zbirke 100.000, varstvo zgodovinskih predmetov in starin 50.000, podpore za gledališča: a) Narodnemu gledališču v Ljubljani za podpiranje podelitve odhodov 100.000, b) Narodnemu gledališču v Mariboru 350.000, c) podpora za gostovanja 50.000 Din.

Znanstvenemu društvu za humanistične vede v Ljubljani 40.000, prispevki glasbenim

šolam in za povzdigo glasbene kulture 80.000, za zgradbe in popravila cerkvenih poslopj 200.000, ureditev vojaških pokopališč 50.000, za ureditev banske knjižnice 20.000, prispevek fondu za zgradbo poslopja III. državne realne gimnazije v Ljubljani l. obrok 600.000, skupaj 9.134.157 Din.

Lani je pa znašal odobreni banovinski šolski proračun 6.792.315 Din, torej za 2 milijona 341.842 Din manj.

(Dalje prihodnjic.)

Splošne vesti.

Seja glavnega odbora JUU se vrši v Beogradu dne 17. in 18. marca 1932. v domu Jugoslovenskega učiteljskega združenja s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika o delu izvršnega odbora. 2. Poročilo sekcij skajskih predsednikov o delu sekcij skajskih odborov. 3. Sprejetje poslovnika Jugoslovenskega učiteljskega združenja. 4. Določitev datuma in kraja glavne skupščine. 5. Predlogi in vprašanja.

Potrdila o udeležbi na samoozbrazovalnih tečajih, ki so potrebna za službene podatke, je sekcija poslala vsem društvenim predsednikom. Vsi oni, ki so se tečajev udeležili, naj se obrnejo na društvene predstavnike, ki jim jih izročijo.

Potrdila o rokotvornih tečajih. Ker dobivam od raznih strani pozive za potrditev obiska v večernih ozir. 3dnevnih tečajih za ročna dela, katere sem imel v teku let — izjavljam, da takih potrdil ne morem in ne smem izdajati, ker sem tečaje prirejal pod okriljem Podmladka R. K. oziroma drugih korporacij, ki so bile merodajna izdajati taka potrdila. Sicer pa mislim, da so bili ti tečaji tudi v osebno korist vsakega obiskovalca ter le bolj informativnega in zasilnega značaja, ker je jasno, da si nikdo v tistem kratkem času ni mogel pridobiti polne usposobljenosti za pouk v ročnih delih. — Udeleženci štiritredskih tečajev za ročna dela dobe spričevala, če jih še niso dvignili, za l. 1925., 1926., 1927., 1928. pri tajništvu oblastnega odbora Podmladka R. K. v Ljubljani, za tečaja l. 1930. in 1931. pa pri upravitelstvu drž. II. deške meščanske šole v Ljubljani. Kolek 20 Din. — Alojzij Novak.

Pridite na treznostni kongres, ki bo v nedeljo 21. februarja v Ljubljani v Unional! Začetek ob 9. uri. Zborovanje traja z opoldanskim presledkom ves dan. Vrsta govorov: Uvodna beseda. Alkohol in zdravje — polkovnik dr. Matej Justin. Alkohol in zdravje — dr. Fedor Mikš. Treznost in šola — Marica Koželjeva. Treznost in učiteljstvo — Rudolf Horvat ml. Treznost in žena — Marija Ferjan. Alkohol in delavstvo — Joško Rozman in Filip Uratnik. Treznost in cerkev — profesor Bogovič iz Maribora. Naša kultura in naši poboji — Jan. Kalan. Alkohol in inteligenca — ravnatelj dr. Jos. Tomišek iz Maribora. Treznost in društva — dr. Miha Krek. Resno kulturno delo — profesor Franc Jeran. Kaj hočemo dijaki — Visokošolec. Biti čemo treznjenjaki — Srednješolec. Mi Mladi

junaki — Solarček. Napovejmo boj surovosti! — Manica Komanova. Preusmerimo naše gospodarstvo! — agronom Alojzij Jamnik. S čim nadomestiti alkohol — šolski upravitelj Valentin Razingar. Absintenca in moderna prehrana — Martin Humek. Treznost in vlada — Nekdo. Mi Stajerci in treznost — ravnateljica Antonija Stupca. Jugoslovanski Savez treznosti — Govornik iz Zagreba. Savez treznosti — Govornik iz Beograda. Protialkoholni boj v Nemčiji in v svetu — direktor H. Czeloth iz Berlina. Organizirajmo se za sveti boj! In nikoli več premirja!

Posebna zborovanja. Naš gost iz Berlina, direktor Czeloth, bo imel (istotam na verandah) še posebna predavanja — in sicer:

V nedeljo popoldne od 2.—3. za učitelje in vzgojitelje: Treznostna vzgoja mladine.

V ponedeljek popoldne ali zvečer za vse: Moderna Caritas in skrbstvo za alkoholike. K temu predavanju so povabljeni vsi, ki hočejo delati karitativno, posebno pa še naše žensktvo.

V dnevih kongresa in en teden potem bo v Unionu tudi protialkoholna razstava, ki naj si jo ogleda vsak udeleženec kongresa in še drugi. Posebno naj bi si jo ogledale razne šole! Razstava bo lepa in zelo poučna.

Treznostna akademija. Na predvečer, v soboto 20. februarja ob 8. zvečer — v veliki dvorani Uniona — treznostna akademija, ki jo priredi dijaštvo z delavsko mladino vred. Vstopnine ni; sprejemajo se samo dobrovoljni darovi.

Podporno društvo finančnih in drugih uslužbencev državne uprave za Dravsko banovino v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 5. marca 1932. v salonu gostilne Kajfež v Florijanski ulici. Začetek ob 19.30 uri. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Poročilo pregledovalcev računov. 3. Odobritev pravilnika bolniškega sklada. 4. Odobritev pravilnika za dajanje posojil. 5. Predlogi odbora (sprememba društvenega naslova. Superzavarovanje). 6. Volitev dveh članov odbora. 7. Volitev dveh pregledovalcev računov. 8. Predlogi članov in 9. Slučajnosti.

Georg Kerschensteiner †. Prejšnji mesec je v Münchenu v 78. letu življenja umrl Georg Kerschensteiner, eden izmed »velikih vzgojiteljev« ne samo svojega naroda, ampak — sedanjega človeštva. »Njegovo bistvo in volja učinkuje v nešteto ljudeh dalje, katerim je dal moč in jasnost. To je prava dediščina po njem, proti kateri stopajo celo njegovi spisi v drugo vrsto.« Tako Kerschensteinerja v obmrtnici mojstrsko označuje prijatelj in nemara najbolj mu kongenialni pedagog Eduard Spranger. Lepše se pač velja v kulturni pomen velikega pokojnika ne bi dal z besedo izraziti ob svezem grobu.

A ko bo dano kaj tiste časovne »distance«, ki je potrebna za pravično presojo vsebine iz časa nesmrtnosti, bo morala pač naša pedagogika v podrobnejših potezah prikazati Kerschensteinerjev duhovni obraz — da se njegov pedagogski evanجيل čim bolj razodene vsem tistim, ki jim je poverjen tak ali tak posel v »pedagoški provinciji« našega kulturnega življenja. Ze zato, ker nam ima Kerschensteiner, ta, reči moramo neobičajni,

LISTEK

JOZE ZUPANČIČ, predsednik EO.

Ekskurzijski odsek pripravlja binkoštna izleta. Člani EO pojdejo na Plitvice in Koroško.

Najmlajši organ našega JUU, Ekskurzijski odsek, pripravlja po naročilu božičnega ustanovnega sestanka dva izleta in sicer na Plitvice in na Koroško. Odbor EO pa ima še obilico posla tudi z lastno organizacijo, in zato, ker iščemo zvez, informacij, stikov na vse strani, kakor jih tak odsek nujno in zelo kravpo potrebuje. Vsak, kdor je že imel z organizacijo skupnih potovanj kakaj posla, ve, da potrebuje aranžma turneje mnogo časa, da si že mnogo pred odhodom zagotovi vse podrobnosti, ako hočeš, da teče pot kot po maslu, zagoturi si je potreba sto podrobnih malenkosti, ki jih brezskrbni sopotniki niti ne opazi, pa so nujno potrebne, da so člani na koncu ture — zadovoljni. Se če greš sam na pot, te kot tujca in popotnika povsod radi opeharijo, pa če si sam, sebi nevspešnost že odpustiš, ko pa se prepustiš drugim rokam, pa smo že taki, da se radi znesemo zaradi tega ali onega... Vodstvo EO pa bi rado odstranilo vsako spotiko in zato se že zdaj pripravljamo s polno paro. V naglici bi pa lahko na marsikaj — pozabili. (Tu naj omenjam, da bodo prišli naši češkoslovaški tovariši v juliju k nam na obisk, pa so nas že takoj po novem letu naprosili za aranžiranje njihove turneje po Jugoslaviji, kar jim bomo prav radi naredili, saj so nas obenem za prijateljsko protiuslugo povabili gori v svojo domaćijo.)

Zaradi Plitvic naj omenim, da spada obisk Plitviških jezer o binkošti že za bonton hrvatskih družb. Menda niso ti naravni biseri sosednje banovine nikoli tako očarljivi kakor ravno ob zgodnji pomladi. Za Plitvice bomo porabili binkoštno soboto ter oba naslednja dneva, binkoštno nedeljo in praznik. Vožnja je razmeroma dolga: Ljubljana, dolenska proga, Karlovec, Vrbovne. Tam prestopimo v avtobuse, ki nas popeljejo do Plitvic. Le mimogrede omenjam, da so nam že dodeljena prenočišča v tamkajšnjih hotelih zato, ker smo jih naročili že prejšnji mesec. Kakor doznam, je te dni neko ljubljansko društvo rezerviralo za binkošti okrog 15 sob za svoje članstvo, pa so dobili prav kratek odgovor: »Ne moremo. Vse zasedeno!«

Za koroški izlet pa smo tudi v permanciji. Med drugim naj omenjam, da se bomo namestili v Beljaku v hotelu Mosser, v Celovcu pa pri Janahu. Poset preko meje pa bi razmeroma podražil potni list ter vizum. Mnoge bi baš ta procedura odbila od udeležbe. Da pa preidemo te formalnosti, smo se obrnili na merodajne činitelje za posredovanje. Tako ljubljanski »Putnik«, kjer nam gresta zelo na roko g. ravnatelj Pintar in tajnik g. Valašek, avstrijski konzulat v Ljubljani, naše upravne oblasti na Jesenicah in drugi so nam nudili res velike ugodnosti in so pristali na naš predlog, da potujejo člani EO s kolektivnim vizumom. Tozadevne podrobnosti pa bomo objavili naknadno. Glede koroškega izleta pa imamo še mnogo, mnogo zadev: s carino, glede fotografskih aparatov, glede deviznih odredb, potovanje v domačem vagonu brez prestopanja na vsej poti, in še mnogokaj stvari, ki so na videz neopazne, pa jih moramo rešiti pravočasno, da se ne bodo stavile našim članom niti najmanjše ovire ali nevspešnosti.

Pa kaj bi še naštevati; mi pripravljamo oba izleta z vso vestnostjo, ker želimo, da naj bo zadovoljstvo članstva najboljši dokaz, da je EO naši organizaciji nujno potreben.

»In koliko bo stal izlet?« kar čujem, kako mi stavljate to vprašanje. Končne številke ne moremo še podati, ker prav zdaj delamo, da dosežemo povsod take cene, kakor bi jih posameznik ne dobil nikoli. Tiste novce pa bo zmogel vsakdo, kdor bo kličkaj sklonil nad »šparovček«, ali pa se bo spomnil, da prične nalagati prihranke v Učiteljski hranilnici. To bo, prijatelji, tovarišica, Tvoja glavčina, uporabil jo boš lahko tudi za druge namene, če ne pojdeš z nami. Priporočam pa vsem nujno: Stedite! Prepričan sem, da ne bo nikomur žal, če bo šel pogledat za binkošti tja doli med sosedo, od koder nam »od straže hrvaške solnce gor pride« ali pa gori na sever skozi dolgi in sajasti podroški tunel — v Korotan!

Mahatma Gandhi — kot vzgojitelj.

Izza okrogle mize, kjer je konferiral Mahatma Gandhi v Londonu o perečih vprašanjih Indije, je prišel domov, kmalu nato pa so se zaprla za njim železna vrata politične jetnišnice — in mož je šel tja, koder je prejetel že tudi v letih 1922.—1924. Tedaj, ko

je bil napovedan Gandhijev obisk v Londonu, je govoril o njem ves svet, z najraznovrstnejšimi malenkostmi so vsi svetovni listi dražili svoje čitatelje: ali bo Mahatma sselek v mrzli evropski klimi svojo skromno plateno haljo in se bo topleje oblekel, ali bo Mahatma opustil svoje posebnosti glede molžnje domačih koz, ki jih je pripeljal iz svoje daljnje domačije, ali bo Mahatma tudi za časa konference za okroglo mizo, kjer se bo odločala usoda več sto milijonov njegovih rojakov, tudi držal običajno vsakotedensko celodnevno molčečno zaobljubo in drugo...

Gandhi pa je ostal tudi v mrzlem, mrglenem Londonu prav tak kakor v svoji rodni Afriki: molčal ob ponedeljskih, molzel kožo, predel domačo volno in oznanjal svoj miroljubni nauk: »Nasilja nikar!« — »Satya graha!«

Te vrste nimajo prav nikakega namena, presoja ti o upravičenosti oz. neupravičenosti pokreta, kateremu stoji na čelu popularni Indijec, prikazati hočejo Gandhija zgolj kot vzgojitelja in osvetliti z nekaterimi primeri njegovo teorijo in prakso.

Sam je povedal te svoje življenjske istotrije in jih je narekoval svojemu prijatelju, ko sta bila zaradi podobnih političnih zadev v zaporu že pred 9. leti. Lastna biografija je izhajala v Gandhijevem časopisu, kasneje pa so bili izbrani odstavki ponatisnjeni v posebni knjigi: »Satya graha in South-Africa« (Nikar nasilja v Južni Afriki). Knjigo so prestavili v razne jezike, v razširjeni obliki z Gandhijevim uvodom pa jo je izdal pred dobrim letom C. T. Andrews v neki newyorški založbi.

Popularni Indijec pravi, da ga je zanesla na čelo vodstva svojih rojakov le želja, da pomaga svojim bednim bratom in sestram. Večstomiljski narod je bil deležen le krievic s strani svojih gospodarjev-belokožcev.

Zahvalil se je za ponujeno mesto za visokega uradnika v upravni službi, kupil si je obsežno zemljišče in je ustanovil — kot vnet častilec slovanskega misleca Tolstoja — farmo, ki ji je nadel ime: »Tolstojeva farma«. Mnogo mladenčev in mladenk, mož in žena z družinami je odšlo na »Tolstojevo farmo«. Gandhi je živel s svojci sredi med njimi: neutrudoma je učil, z besedo in pedom, potoval je iz kraja v kraj, vodil je delavske štrajke, prirejal protestne shode, bil zato čisto gost policijskih zaporov, pa ga vse

to ni odvrnilo od njegovega 20-letnega podrobnega dela, ko je učil svojo farmo, sosesko in ostale sorojake.

»Le ena sila me je vodila v vseh teh letih,« piše Gandhi, »želja po resnici in pravičnosti.«

»Eden mojih učencev,« pripoveduje Mahatma Gandhi, »je bil neukročen lažnivec, prepirljivec, pravi pravcati neobdigratba. Često je razjezil druge, kakor tudi mene. Po svojem trdnem običaju pa nisem nikoli kaznoval s šibo niti druge niti njega. Nekoč pa mi je nemarnik zaigral nekaj takega, da me je kar vrglo iz običajnega tira. Še bolj zaradi tega, ker sem ga skušal prepričati o krivičnem postopku in sem ga z lepo, očetovalsko besedo svaril. Fantič se mi je le rogala in me je hotel pred ostalo šolsko družino napraviti prav majhnega. V trenutku, ko se nisem več obvladal, zagrabim za ravnilo na bližnji mizi in ga vsekam z njim po roki. Tresel sem se od razburjenja, kar je prav tako opazil kaznovanec kakor tudi ostali njegovi součenci. V kakšno neobičajno stanje me je spravil upornik, so opazili prav vsi.

Ko sem ves togoten in tresoč zamahnil z ravnilom po dečku, je ta »krčevito zavpil. Pa menda ne toliko zaradi bolečine, kakor bolj zaradi dejstva, ker me je ujezil do brezvladja, in sem zagrabil za palico, kakor še nikoli dotle. Vem tudi, da ga udarec ni tako močno dobolel, da bi mu izvalil obupen krik, saj je bil fant star 17 let in neobičajno krepko razvit. Ko bi ga zbesnel moj udarec do razkačenosti, bi se vrgel name, podrl bi me in meni ne bi bilo več pomoči.

Bilo pa je prav nasprotno.

Res, fant je ob mojem nenavadnem udarcu zavpil; ampak le zaradi tega, ker je opazil, da me je pritiral do skrajnosti. Zabolela ga je moja — bolečina... Ker sem segel do — nasilja.

Kaznovanec se je spremenil v trenotku. Nikoli mi ni več odpovedal pokorščine. Zoper njega nisem imel več povič, da bi se pritožil.

Pač pa sem obtožil — samega sebe. Obžaloval sem svoj postopek, svojo nemoč. Tisti dan sem pogrešal v sebi popolnega človečanstva in sem začutil, da sem — zver.« — »Jaz pa le želim,« tako končuje Gandhi navedeni dogodek: »nasilja — nikar!« — Satya graha!«

Bo še nadaljeval: —nč—